

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

Atskaite par dalību Starptautiskajā Augļu un dārzeņu ražotāju organizāciju konferencē

20.-21.11.2012., Brisele

Izskatāmais jautājums: Konferences 1. daļa –Prezentācijas –Mācamies viens no otra – Labās prakses piemēri no visas Eiropas.

Rezumējums:

Kā viena no pirmajām un interesantākajām prezentācijām bija par Portugāles ražotāju organizāciju (turpmāk-RO) Torriba, kas kā RG ir izveidota 1997. gadā, kā RO ir atzīta no 2002. gada un jau ir realizēti 2 darbības programmu periodi (2002-2006 un 2007-2011). Torriba no 500 ha 97. gadā ir izaugusi līdz 5000 ha un 115 biedriem. Darbības programmas tiek balstītas uz četriem virzieniem – produkcijas plānošana, kvalitātes uzlabošana, komerciālizācija un vide, bet 2012. -2016. gadu darbības programmā tiek pievienota arī krīžu vadības sadaļa. Vidēji katru gadu RO tiek ieguldīti 2,032,043.78 Eur (investīcijās). Viens no nozīmīgākajiem projektiem ir „ūdens pēda”, kur tiek plānots pārveidot par laistāmajām platībām ap 2400 ha.

Labs piemērs bija arī UK piemērs – FGA (Augļu audzētāju alianse), kuri sastāv no 7 biedriem -administrācija, piegāžu tīkla koordinators, produktu menedžeris un zem Piegāžu tīkla padotības ir Pasaules tirdzniecība, Augļu dārza pasaule, pārstrādātāji un vairumtirdzniecība.

Somijas pieredzes stāsts bija par RO attīstību, kad skaits bija 10 RO, bet šobrīd ir palikušas tikai trīs. Kā galvenie iemesli tika minēti vairāki, gan tas, ka somu zemnieks pats grib būt boss, gan lielā birokrātija likumdošanā, sarežģītie administrācijas procesi.

Narpes Gronsaker ir viena no lielākajām RO Somijā, kas apsaimnieko 34.8 ha ar siltumnīcām, 139 biedri no kuriem aktīvie ir 74; apgrozījums 40.8 miljoni. Perspektīvu redz pilnīgi izmainot attieksmi pret RO Eiropas līmenī, samazinot birokrātijas slogu un sakārtojot likumdošanu

Polijas RO Stryjno-Sad parādīja izaugsmi no 17 biedriem un 2500 saražotajām ābolu tonnām 1998 gadā līdz 96 biedriem un 15 000 t ābolu 2012. gadā. Par RO kļuvusi tikai 2011. gada novembrī, bet RG projektu investīcijas ir veiktas aptuveni 10.5 miljonu EUR apmērā.

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBĀ

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” 2012. gada 27. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2012/16, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi.”
Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

Izskatāmais jautājums: EAPO iniciatīva –izveidot jaunu starptautisku ražotāju organizāciju asociāciju.

Rezumējums: Pamatideja atjaunot jau 50 gadus atpakaļ aizsākto modeli SICA „Prince de Bretagne” par vienotu kopēju Eiropas līmeņa RO asociāciju. Jau 2012 gada martā ir bijusi pirmā tikšanās 15RO un 4 RO Asociācijām (pārstāv 70 RO), kas ir vienojušās par mērķi - no konkurentiem par sadarbības partneriem, kā arī uzlabot vispārējo ražotāju stāvokli – būt pirmajam pārdevējam gala patērētājam, vadīt un novērst krīzes, apmainīties ar informāciju tirgū, par projektiem, preču izsekojamību, iepakojumiem; kopēji pētījumi un eksperimenti, kā arī jaunu kopēju tirgu apgūšana ārpus Eiropas. Kā pamats ir doma veidot „lietussarga” organizāciju, kas varētu virzīt gan likumdošanā gan citās institūcijās visus ražotāju aktuālos jautājumus. Principi –jo vairāk mēs esam, jo lētākas izmaksas katram un nepareizu lēmumu pieņemšana nes atpakaļ naudu ļoti lēni. Izdevīga būtu mazo RO iesaistīšanās, iespēja izteikt savu viedokli, bet darbībā varētu veidot paralēlās darbības programmas, kā arī starptautiskās darbības programmas asociācijas līmenī un attīstīt daudznozaru klasterus. Piem. jau 2013.gadā tiek plānoti risku vadības projekti tomātiem, ziedkāpostiem, puraviem, endīvijām, paprikai, kur tiks apkopota ikgadējā iesētā platība, novāktā plat., apjomi nākošai nedēļai, cena.

Viena no būtiskākajām lietām kopējas asociācijas izveidē ir nodrošināt tirgus caurskatāmību, godīgu konkurenci un vienādus noteikumus visiem tirgus spēlētājiem. Tas ir iespējams arī caur tirgotāju un pārstrādātāju iesaistīšanu sarunās, kopēju standartu ieviešanu.

„Tirgotājiem vajag audzētājus un audzētājiem vajag tirgotājus, un abi grib pārdot un iepirkt preci par ļoti labu cenu, bet beigās tā tāpat ir kompromisa cena”.

Izskatāmais jautājums: KLP un KTO pēc 2013 gada, tirgus aspekti, RO vienīgais nākotnes virzītājspēks

Rezumējums: Šobrīd augļu un dārzeņu sektors ES līmenī ir atstāts pabērna lomā, salīdzinot ar citām nozarēm, kopējais īpatsvars naudas plūsmā ir 16% no visas l/s ražošanas, bet dažādu fondu atbalsts ir tikai 3%.. Lai RO varētu attīstīties ir jāmeklē vairāk tirgus iespējas un mazāk "iesaistīt valdību" (birokrātijas mazināšana). Pēc veiktajiem pētījumiem uz katru no patērētāja iztērētajiem 100 Eur, tikai 7,6 Eur nonāk ražotāja kabatā. Būtiski ir mazināt subsīdiju apjomu un attīstīt produktu ar pievienoto vērtību ražošanu, jārada tieši augļu un dārzeņu sektora nozīmības izpratne gan Briseles koridoros, gan patērētājos, kā arī jāpadara RO darbība pēc iespējas vienkāršāka un vieglāka. Tika izteikts ierosinājums par mazo RO vienotās atbalsta likmes ieviešanu un visu RO palikšanu zem KTO vienkāršotas shēmas.

Zīmīgi, ka ES svaigā sektora pārstāvji uzsver, ka problēmas rada atbalstu un subsīdiju sistēma, kuru vajadzētu likvidēt – atcelt tiešmaksājumus un nacionālo

aploksni, nepieļaut pārvietošanu uz otro pīlāru, sakārtot un ieviest skaidrību konkurences likumdošanā.

Kā visas Eiropas problēmas tika uzsvērtas strauja audzētāju skaita samazināšanās, kur ieteikums pašām dalībvalstīm (DV) sekot līdzi iemesliem un mēģināt kontrolēt situāciju; audzēšanas reģionu pārvietošanās; lielo DV vietējā tirgus zaudēšana, kas izpaužas kā „eiropinezācija” un kas var novest pie sociālo nemieru veidošanās. Tāpat COPA- COGECA uzskata, ka ir nopietns pamats bažām par nespēju rast kopēju viedokli par „negodīgas tirdzniecības prakses aizliegšanu”, kur sarunas ir nonākušas strupceļā, daļai darba grupas dalībnieku atstājot diskusiju telpu. Izmaiņas ir nepieciešamas arī krīžu vadības instrumentu struktūrā, jo efektīvāki ir novēršanas mehānismi, nekā pati krīzes pārvarēšana.

Kopsavilkums/ ieteikumi nākamajam darbam: Veco dalībvalstu viedoklis ir, ka izmaiņas struktūrā, birokrātijas atvieglošanā daudz vieglāk ir ieviest jaunajām RO un DV, kur šīs organizācijas tikai tikko sāk veidoties. Tas nozīmē, ka Latvija varētu būt paraugs ar idejām sistēmas uzlabošanai un birokrātijas mazināšanai un šīs idejas piedāvāt vecajām RO, kas kopā tālāk varētu tikt iekļautas jaunajā KLP sistēmā.

Tāpat arī Latvijas RO(RG) vajadzētu apsvērt iespēju par dalību EAPO, vai vismaz informācijas apmaiņas līmenī, kā arī par informācijas nodošanas – savākšanas veidiem, lai operatīvi varētu iekļauties kopējā informācijas plūsmā. Konferences organizētāji uzsvēra, ka, ja šī informācijas aprīte notiek DV oficiālajā ceļā, tad šī aprīte ir tik lēna, ka nevienu krīzi tā arī nevarēs novērst, ir jādromā veidi, kā apkopot cenas, apjomus, krājumus reizi nedēļā, konkrētā dienā.

Papildus vajadzētu veikt konkrētus aprēķinus gan par Latvijas, gan Baltijas augļu un dārzeņu tirgus situāciju – cik no kopējā augļu un dārzeņu saražotā apjoma saražo Ro un RG, kāda ir A&D tirgus daļa salīdzinot pret pārējo l/s saražoto apjomu un kāds ir atbalsta fondu apjoms salīdzinot ar pārējām nozarēm(ieskaitot tiešmaksājumus), kā arī veikt šo rādītāju salīdzinājumu uz visas ES fona.

Edīte Strazdiņa

Paraksts

